

Bildande av Naankitunturi naturreservat i Kiruna kommun

Beslut

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808), MB, beslutar länsstyrelsen att det område som utmärkts på bifogad karta, Bilaga 2, ska utgöra Naankitunturi naturreservat. Den slutliga inmätningen av området kan innebära mindre justeringar av reservatets avgränsning och areal.

För att uppnå och tillgodose syftet med reservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt MB m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt MB m.m. fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan (Bilaga 5).

Syfte

Syftet med reservatet är att bevara områdets värdefulla naturmiljö med dess höga biologiska mångfald och opåverkade vildmarkskaraktär. Områdets skogar, våtmarker, sjöar, vattendrag och andra ingående ekosystem ska ges förutsättningar att utvecklas naturligt. De delar av området som idag har lägre naturvärden ska utvecklas i riktning mot ett naturligt tillstånd. Syftet är även att bevara ett sammanhängande naturlandskap och motverka fragmentering. Inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer är syftet också att tillgodose behovet av ostörd natur för friluftslivet.

Syftet ska nås genom att:

- Skogsbruk, exploatering och annan verksamhet som kan skada naturmiljön i området förhindras.
- Reservatets naturmiljöer med dess flora och fauna utvecklas i huvudsak fritt genom naturliga processer.
- Ge möjlighet till naturvårdsbränning som ersättning för utebliven naturlig brand. Kantzoner till sjöar och vattendrag ska skyddas från brand.
- Skogliga utvecklings- och arronderingsmarker återställs till ett mer naturligt tillstånd genom fri utveckling eller naturvårdande skötsel som exempelvis naturvårdsbränning, stängsling, ringbarkning och/eller röjning av ungskog.
- Vid behov återställa vattenmiljöernas naturliga hydrologi och struktur genom att till exempel lägga igen diken, åtgärda vandringshinder, restaurera våtmarker eller återställa vattendrag efter flottledsrensning.
- Främmande arter som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen i reservatet bekämpas, i de fall det är möjligt.
- Åtgärder kan genomföras för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och förebygga slitage och påverkan på mark, växt- och djurliv.

Skälen för länsstyrelsens beslut

Skälen för bildandet av reservatet samt dess prioriterade bevarandevärden är naturskogen med dess stora biologiska mångfald och de värdefulla vattenmiljöerna. Värdena är främst knutna till brandpåverkade och lövrika naturskogar samt den naturliga myr-, sjö- och skogsmosaiken. Områdets höga värden för friluftslivet liksom de naturtyper och arter som är utpekade inom Natura 2000 är också skäl för bildande av reservatet.

Skogsavverkning, dikning eller annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden förstörs. Vandringshinder och ohållbart fiske innebär också hot mot områdets värdefulla vattenmiljöer.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § MB om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet.

Utöver vad som annars gäller enligt lag är det förbjudet att:

1. bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar, samt skada eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar, med undantag för utglesning av trädskikt i områden där renskötsel bedrivs i enlighet med rennäringslagen (1971:437) med tillstånd enligt A 17,
2. på annat sätt än vad som anges under punkt 1 skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att borra, spränga, anordna upplag, gräva, dikesrensa, schakta eller dumpa,
3. uppföra eller utöka byggnad eller annan anläggning som till exempel mast eller vindkraftverk, med undantag för älgstorn enligt A 12,
4. anlägga väg eller led,
5. anlägga ledning i luft, mark eller vatten,
6. bedriva vattenverksamhet, t ex genom vattenreglering, muddring, avledande av vatten eller anläggande av vandringshinder,
7. plantera in växt-, djur-, eller svampart,
8. släppa ut eller sprida avloppsvatten, gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen,
9. framföra motordrivna fordon utanför väg med undantag för körning till och från ströängar enligt A 13, samt
10. sätta upp tavla, plakat, skylt, göra inskrift eller andra markeringar i naturen.

Vidare är det utan länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

11. förändra byggnad eller anläggning,
12. uppföra älgstorn,

13. köra i terrängen till och från ströängsskiften i reservatet i samband med jord- och skogsbruksåtgärder,
14. utföra fiskevårdande åtgärder såsom iläggning av sten eller grus, borttagning av vandringshinder eller liknande,
15. bedriva undersökningsarbete enligt minerallagen (1991:45), inom området som visas på kartan i Bilaga 4,
16. framföra motordrivna fordon i terrängen i enlighet med 1 § andra stycket punkt 7 i terrängkörningsförordningen (1978:594) i syfte att genomföra nödvändiga transporter i samband med undersökningsarbete inom området som visas i Bilaga 4, samt
17. i för rennäringsviktiga betesmarker där renskötsel bedrivs i enlighet med rennäringslagen (1971:437) genomföra utglesning av trädskiktet. För att tillstånd ska kunna meddelas krävs att det sker i begränsad omfattning och i bestånd med låga naturvärden, till exempel i täta yngre bestånd, samt att staten äger marken.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § MB om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheterna förpliktas att tåla att följande åtgärder kan komma att genomföras för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. utmärkning av reservatet,
2. uppsättning och underhåll av informationsskyltar,
3. naturvårdsbränning,
4. stängsling, röjning av ungskog samt veteranisering av träd i skogliga utvecklings- och arronderingsmarker,
5. bekämpning av främmande arter,
6. utförande av återställningsåtgärder rörande vattenkvalitet, hydrologi och bottenmiljöer som exempelvis utrivning av vandringshinder eller igenläggning av diken,
7. genomförande av undersökningar av flora och fauna samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål, samt
8. tillgängliggörande av reservatet för besökare genom underhåll av väg, anläggande och underhåll av

parkeringsplatser, fågeltorn, raststugor, torrdass, stigar, leder, spänger, broar, rastplatser, eldstäder och vindskydd.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
2. samla in vedsvampar, mossor, lavar eller ryggradslösa djur,
3. skada vegetationen i övrigt genom att t ex gräva upp växter,
4. fånga, skada eller döda ryggradsdjur. Ta ägg eller störa djurlivet genom att exempelvis klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt,
5. skräpa ner, samt
6. framföra motordrivna fordon utanför väg.

Undantag från A- och C-föreskrifter

Föreskrifterna ska inte hindra:

1. förvaltaren att utföra de åtgärder för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § MB i detta beslut,
2. underhåll av väg, exempelvis hyvling, grusning, dammbindning, slyröjning, snöröjning, halkbekämpning eller andra åtgärder för att bibehålla vägens nuvarande standard och funktion. Föreskrifterna hindrar inte heller kapning och flytt av träd som fallit eller lutar in i väg- eller siktröjningsområdet. Redan fallna träd får kapas vid gränsen för siktröjningsområdet medan lutande träd även får kapas vid rot. Kapade delar ska läggas i naturreservatet i anslutning till siktröjningsområdet. För samtliga åtgärder gäller att risken för skada på mark, vegetation, bottnar och vatten ska minimeras. Innan större underhållsåtgärder ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6§ MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd. Sådana åtgärder kan vara byte av vägtrummor, rensning av vägdiken eller rensning efter omfattande stormfällning. Vägarnas sträckning framgår av Bilaga 2,

3. underhåll av byggnader, stigar, leder eller andra anläggningar. Innan större underhållsåtgärder, exempelvis trädsäkring, ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd,
4. bedrivande av renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller terrängkörning i samband med bedrivande av renskötsel enligt terrängkörningsförordningen (1978:594),
5. snöskoteråkning på väl snötäckt mark i enlighet med terrängkörningsförordningen (1978:594). Skador på vattenmiljöer, mark och vegetation får ej uppstå,
6. plockning av bär och matsvamp,
7. bedrivande av jakt och fiske i enlighet med gällande lagstiftning,
8. användande av terrängskoter, t ex fyrhjuling, vid uttransport av fälld älg eller björn. Särskild försiktighet ska iakttas för att undvika skador på mark, vegetation och vattenmiljöer,
9. rättighetsinnehavare att fälla träd som riskerar att falla på byggnader,
10. rättighetsinnehavare att röja och ta bort sly, ta tillvara på fallna träd samt uppföra mindre markanläggningar som t ex spänger eller eldstäder inom 25 m från huvudbyggnad, samt
11. fastighetsägare att utföra jord- eller skogsbruksåtgärder på ströängar inom reservatet.

Beskrivning av ärendet

De höga naturvärdena inom Naankitunturi naturreservat uppmärksammades i samband med en inventering av skyddsvärda statliga skogar som länsstyrelsen och Naturvårdsverket genomförde under åren 2003-2005. Inventeringen gjordes på uppdrag av regeringen och redovisades i Naturvårdsverkets huvudrapport 5339 samt i delrapporter med beskrivningar av områden. Naankitunturi redovisas i delrapport 5345.

Under 2005 slöts en överenskommelse mellan Naturvårdsverket, Sveaskog och länsstyrelserna i Norrbotten respektive Västerbotten, om hur de skyddsvärda områdena från inventeringen skulle bevaras långsiktigt. Områdena kategoriserades i olika kategorier: 1.

Naturreservat, 2. Ekoparker, 3. Större hänsynsområden, 4. Hanterande enligt Sveaskogs miljöpolicy och 3/4. Ej färdigutredda områden. Överenskommelsen redovisades i Naturvårdsverkets rapport 5498. Naankitunturi klassades till största del som ett större hänsynsområde men delar av området även som kategori 4. Detta innebär att Naankitunturi till största del har bevarats frivilligt men att i mindre delar har skogsbruk kunnat bedrivas.

Frågan om att formellt skydda fjällnära skogar aktualiserades i samband med Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73. Inom ramen för skogsutredningen redovisades ett antal värdefulla fjällnaturskogar på statens innehav. I Skogspropositionen 2021/22:58 föreslog regeringen att staten ska vara föregångare i arbetet med formellt skydd av skog och att skyddsvärda statliga skogar ovan och i nära anslutning till fjällnära skog bör få områdesskydd. Riksdagen tillstyrkte Skogspropositionens inriktning 2022.

Ett utfall av Skogsutredningen och Skogspropositionen var regeringsuppdraget att skydda värdefulla statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog (M2022/01240) som tillföll Naturvårdsverket. Ett resultat av regeringsuppdraget var att Naturvårdsverket och Sveaskog, i februari 2023, tecknade en överenskommelse om att skydda cirka 100 000 hektar fjällnaturskogar. Detta innebär bland annat att tidigare frivilligt avsatta naturskogar nu kommer få ett långsiktigt formellt skydd. Naankitunturi som tidigare till största del avsatts som större hänsynsområde av Sveaskog ingår i denna överenskommelse och ska därför skyddas formellt i och med bildande av detta naturreservat.

Enligt 2 § lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket ska länsstyrelsen konsultera samiska företrädare innan beslut fattas i ärenden som kan få särskild betydelse för samerna. Förfrågan om konsultation har skickats till Gabna sameby, Sametinget och Svenska samernas riksförbund. Konsultation begärdes av Sametinget och har genomförts och avslutats i enighet.

Ärendet har remitterats till Skogsstyrelsen, Sametinget, Försvarsmakten och Sveriges geologiska undersökning (SGU). Skogsstyrelsen meddelar att de inte har några synpunkter på reservatsbildningen. Försvarsmakten meddelar att de inte avser lämna något svar. Sametinget och SGU har inkommit med yttranden som redogörs för i avsnittet *Synpunkter på förslaget* nedan.

Sveaskog, Gabna fjällsameby, Tele2 Sverige Aktiebolag, Lithologic Opportunities 2 AB och privata markägare har förelagts att yttra sig över förslaget. Samtliga har tagit del av förslaget till beslut. Av dessa har Lithologic Opportunities 2 AB inkommit med ett yttrande som redogörs för i avsnittet Synpunkter på förslaget nedan.

Beslutet har i enlighet med 25 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. föregåtts av samråd med Kiruna kommun. Kommun har ingen erinran mot att naturreservatet bildas, men lyfter fram kommunens nuvarande och framtida intressen i området.

Samråd har genomförts med Naturvårdsverket som tillstyrker förslaget.

Synpunkter på förslaget

Sametinget

Sametinget framför i sitt yttrande att renskötseln och samiska näringar fortsatt måste kunna bedrivas obehindrat i naturreservatet och att berörda samebyar ska få inflytande i bildandet av naturreservatet. Sametinget påpekar även att skyddad natur kan ha positiv påverkan på renskötseln och gagna renbetesmarker. De lyfter att bildande av naturreservat i renskötselområden kan ha betydande påverkan på renskötseln och det samiska folkets möjlighet att utöva sin kultur och samfundsliv att de ska ges rätt till inflytande i reservatsbildningsprocessen. Vidare framför Sametinget att det samiska kulturarvet, både i form av fysiska lämningar och det immateriella kulturarvet i form av exempelvis berättelser, traditioner och beskrivande naturnamn även bör beaktas vid naturreservatsbildande.

Sametinget framför även att det samiska nyttjandet av land och vatten bidrar till att uppnå flera av Sveriges miljömål. Samt att renbete kan ha positiva effekter på biologisk mångfald. Sametinget menar att renbete bidrar till att uppnå naturreservatets syfte.

Sametinget lyfter att renbetet inte får påverkas negativt samt att framkomligheten för renarna och renskötarna inte får hindras. Sametinget är positiva till att samråd ska genomföras med samebyn inför skötselåtgärder som kan medföra påverkan på förutsättningarna för renskötseln, till exempel naturvårdsbränning, stängsling och friluftslivsanordningar.

Yttrandet bemöts i avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter*.

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

SGU konstaterar att det föreslagna reservatsområdet delvis ligger inom ett aktivt område för prospektering med ett gällande undersökningstillstånd, Maunuvaara 101, som innehas av Lithologic Opportunities 2 AB. Tillståndet är giltigt till och med 2028-01-28 och avser undersökningar efter cesium, guld, järn, kobolt, koppar, litium, molybden, nickel, silver och tantal. SGU menar att ett flertal förfallna undersökningstillstånd i området visar att det är prospekteringsintressant. SGU avråder från bildande av det föreslagna reservatsområdet då det sammanfaller med gällande undersökningstillstånd enligt minerallagen.

För att underlätta SGU:s arbete och minska länsstyrelsens administrativa börda, efterfrågar SGU att det ska framgå tydligt av reservatsföreskrifterna att kartläggning av berggrund, jordarter och grundvatten som utförs av statlig myndighet undantas från A och C-föreskrifterna. SGU menar att detta är viktigt eftersom de geologiska undersökningarna bidrar med viktig och grundläggande information som används i många samhällssektorer. SGU menar vidare att de geologiska undersökningarna ger obefintlig eller försumbar skada på mark och omgivning, och att SGU:s undersökningar generellt inte är av sådan art att de strider mot det naturbevarande syftet med naturreservatet.

SGU lyfter även att behovet av försörjningstrygghet gällande metaller och mineral har ökat markant under senare tid och att tillgång till metaller och mineral är en förutsättning för den gröna omställningen, vilket särskilt lyfts fram av EU-kommissionen genom bl.a. förordningen om kritiska råmaterial (EU 2024/1252). En förutsättning för all framtida gruvverksamhet är möjligheten att kontinuerligt skaffa ny kunskap om geologin och malmbildningsprocesserna i jordskorpan för att kunna identifiera malmpotentiella områden.

SGU framför vidare att prospektering i allmänhet ger obefintlig eller mycket liten påverkan på mark och omgivning i inledningsskedet. Det är i regel först i ett senare skede att mer ingripande undersökningar görs som kan orsaka större påverkan. Dessa undersökningar utförs dock, enligt SGU, bara om tidigare utförda undersökningar visat att det kan finnas något av ekonomiskt

intresse i berggrunden. Den geologiska informationen från undersökningsarbeten kan även bidra med viktig information om området, som kan ha en stor betydelse för andra intressen i samhället, t.ex. infrastruktur och byggande.

Yttrandet bemöts i avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter*.

Lithologic Opportunities 2 AB

Lithologic Opportunities 2 AB (LithOps2) innehar undersökningstillståndet Maunuvaara 101. Tillståndet avser undersökningar efter cesium, guld, järn, kobolt, koppar, litium, molybden, nickel, silver och tantal.

LithOps2 yrkar:

- I första hand att förslag till beslut om bildande av Naankitunturi naturreservat upphävs i sin helhet.
- I andra hand att reservatsområdet revideras så att naturreservatet inte överlappar med undersökningstillståndet.
- I tredje hand att de föreslagna reservatsföreskrifterna ändras så att prospektering och gruvdrift medges i det föreslagna reservatet.

LithOps2 lyfter att brytning och utvinning av mineraler är ett viktigt samhällsintresse. Samt att gruvnäring har stor betydelse för samhället på lokal och regional nivå, ur ett nationellt perspektiv samt på ett europeiskt och globalt plan. De poängterar även att mineralutvinning är ett angeläget allmänt intresse på grund av metallers betydelse för den gröna omställningen.

LithOps2 framhåller att bildande av Naankitunturi naturreservat innebär ett regionalt markanvändningsbeslut som aktivt motverkar regeringens satsning på att kartlägga malmpotentiella områden och övriga insatser kopplade till främjande av mineralutvinning i Sverige. Bolaget menar att EU:s miljöregelverk, däribland bildande av naturreservat, har orsakat hinder som lett till att Sverige tappat i attraktivitet när det gäller prospektering och hänvisar till utredningen om en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral SOU 2022:56.

Vidare hänvisar LithOps2 till EU-förordningen om kritiska råvaror (CRMA) och menar att inrättandet av naturreservatet som omöjliggör utvinning av den strategiska och kritiska mineralen koppar direkt motverkar unionens mål. De lyfter att utvinning av koppar är kritiskt för den gröna omställningen.

LithOps2 kritiserar länsstyrelsens handläggning och menar att länsstyrelsen inte redovisat någon avvägning mellan de allmänna intressena mineralförsörjning och naturvård. Bolaget menar att en sådan avvägning bör göras, där nödvändigheten av de aktuella mineralerna beaktas. Betydande samhällsekonomiska vinster som kan bedömas uppstå vid utvinning av koppar bör särskilt beaktas enligt LithOps2. Vid en avvägning yrkar bolaget på att alternativa avgränsningar av reservatsgränsen utreds alternativt att reservatsföreskrifter utformas så att de medger undersökningsarbete.

LithOps2 anser att det inte tydligt framgår om föreskrifterna endast gäller inom reservatets gränser eller om föreskrifterna är avsedda att få inverkan även på åtgärder som genomförs utanför reservatet. Om så är fallet försvåras möjligheten till prospektering och utvinning av mineral så väl inom som utanför reservatsområdet menar bolaget.

Utöver att mineralutvinning är ett allmänintresse kan undersökning efter mineral på en specifik plats vara ett enskilt intresse enligt LithOps2. Enligt 7 kap. 25 § MB ska det allmänintresse som motiverar bildandet av reservatet vägas mot enskilda intressen. LithOps2 menar att reservatsbeslutet innebär att fortsätta undersökningar enligt undersökningstillståndet omöjliggörs eller betydligt försvåras. Ett bildande av naturreservatet enligt nuvarande förslag får därmed stora negativa konsekvenser för LithOps2. Bolaget menar därför att förslaget innebär ett åsidosättande av proportionalitetsprincipen enligt 7 kap. 25 § MB.

Som stöd för LithOps2 ställningstaganden hänvisar de till regeringens beslut om ändringar i olika reservatsbeslut där regeringen meddelat att reservatsföreskrifterna inte ska utgöra hinder för undersökning enligt gällande mineralagstiftning och därmed sammanhängande terrängkörning, och vidare att föreskrifterna inte ska utgöra hinder för fortsatt mineralutvinning och därmed sammanhängande följdverksamheter. De lyfter särskilt regeringens beslut rörande Tervajoki naturreservat, där regeringen

beslutade att upphäva och återförvisa ett beslut om utvidgning av naturreservatet med anledning av att en geografisk avgränsning ansågs påkallad.

Yttrandet bemöts i avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter*.

Länsstyrelsens bedömning och motivering

Området utgör en från naturvårdssynpunkt mycket värdefull naturskog som hyser en stor mångfald av växter och djur knutna till naturskogsmiljöer. Området har egenskaper och strukturer som skapats genom att naturliga processer fått verka relativt ostört under lång tid. Flera av reservatets sjöar och vattendrag ingår i Torne och Kalix älvsystem som är utpekade som ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag tillika Natura 2000-område. De limniska Natura 2000-naturtyperna och andra limniska värden har inte inventerats inom ramen för reservatsbildningen. Detaljerad kunskap saknas därför om reservatets våtmarker, sjöar och vattendrag. Reservatet är avgränsat främst utifrån områdets höga skogliga naturvärden.

Skogsavverkning, dikning eller annan exploatering skulle innebära att områdets naturvärden samt dess opåverkade och ostörda karaktär förstörs. De höga naturvärden som finns i området kräver ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Överensstämmelse med strategier för skydd samt förenlighet med miljömål

Regering och riksdag har uppdragit åt länsstyrelserna att arbeta med skydd och skötsel av värdefull natur. Områdesskyddet är en prioriterad del av regeringens miljöpolitik, som både på nationell och regional nivå följer fastställda riktlinjer och strategier.

Beslutet följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av den biologiska mångfalden, samt Sveriges miljökvalitetsmål. Beslutet ger därmed ett värdefullt bidrag till uppfyllandet av flera av miljökvalitetsmålen; *Levande skogar*, *Levande sjöar och vattendrag*, *Myllrande våtmarker*, *Storslagen fjällmiljö*, *Ett rikt växt- och djurliv* samt *Begränsad klimatpåverkan*.

Reservatet bidrar även till uppfyllandet av flera av Sveriges nationella friluftsmål, däribland *Tillgång till natur för friluftsliv och Skyddade områden som resurs för friluftslivet, genom att naturmiljöernas upplevelsevärden bevaras och tillgängliggörs.*

Beslutets förenlighet med planer och hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB

Reservatet berör ett område som är av riksintresse för rennäringen och ska enligt 3 kap. 5 § andra stycket MB skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra rennäringens bedrivande. Delar av reservatet utgör riksintresse och kärnområde för Gabna sameby. Länsstyrelsen har infört långtgående undantag från föreskrifterna för att inte inskränka renskötselrätten. Länsstyrelsen bedömer därför att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar rennäringens bedrivande.

Reservatet berör ett område som är av betydelse för totalförsvaret och ska enligt 3 kap. 9 § första stycket MB så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Delar av reservatet berörs av Kiruna påverkansområde väderradar och hela reservatet av påverkansområde för lågflygning. Bildandet av reservat medför inget uppförande av höga objekt. Länsstyrelsen bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar totalförsvarets intressen.

Reservatet berör ett Natura 2000-område som faller in under art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) och som är av riksintresse enligt 4 kap. 8 § MB. Länsstyrelsen bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som bidrar till att stärka skyddet för detta riksintresse.

Det finns ytterligare två intressen att beakta; naturvårdsintresset och intresset av att utvinna värdefulla ämnen eller material. Länsstyrelsen bedömer att dessa är att betrakta som allmänna intressen enligt 3 kap. MB.

Naankitunturis mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden och skall enligt 3 kap. 6 § 1 st. MB så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada naturmiljön. Länsstyrelsen bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som bidrar till att stärka skyddet för detta naturvårdsintresse.

Naturreservatet berör ett område som har potential att innehålla värdefulla ämnen eller material och ska, enligt 3 kap. 7 § första stycket MB, så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra utvinningen av dessa. I området planeras undersökningsverksamhet enligt minerallagen. Det är dock inte ännu känt om det finns några förekomster som är brytvärda i området. Länsstyrelsen bedömer att det finns goda skäl för att den kunskapsuppbyggnad som undersökningsverksamheten innebär får möjlighet att fortgå även efter att reservatet bildats. Därför har länsstyrelsen infört en föreskrift med tillståndsplikt för undersökningsarbete enligt gällande minerallagstiftning samt tillhörande terrängkörning. Se vidare i avsnittet *Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter, Lithologic Opportunities 2 AB*.

Länsstyrelsen bedömer sammantaget att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen med tillägg och fördjupningar.

Intresseprövning

I enlighet med 7 kap. 25 § MB ska det finnas en rimlig balans mellan de värden som ska skyddas och de inskränkningar som beslutet innebär för den enskildes markanvändning. Därför ska det alltid göras en intresseprövning mellan allmänna och enskilda intressen.

I reservatet ligger ett antal ströängsskiften som huvudsakligen består av mindre våtmarksområden som har en historisk bakgrund som slättermark. Länsstyrelsen bedömer att ett fortsatt nyttjande av dessa skiften inte på ett betydande sätt motverkar reservatets syfte. Reservatets föreskrifter är därför utformade så att pågående markanvändning inte försvåras inom dessa ströängsskiften. Det innebär att slätter, fällning av träd och andra liknande åtgärder inte är reglerade inom ströängsskiftena. I och med detta undantag bedömer länsstyrelsen att föreskrifterna inte förhindrar pågående markanvändning på ströängarna. Reservatsbeslutet medför därför inte heller någon rätt till ersättning för ägarna till ströängarna. Vid körning till och från ströängsskiften i samband med jord- eller skogsbruksåtgärder finns risk för skador på mark och vegetation som inte är förenligt med syftet med reservatet. För att undvika sådana skador får körning endast ske efter tillstånd av länsstyrelsen. På så sätt kan myndigheten styra var, när och på vilket sätt terrängkörningen får ske för att minska risken för skador.

Länsstyrelsen bedömer att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som har gjorts är nödvändiga för att bevara de höga naturvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Sametinget

Sametinget framför i sitt yttrande att renskötseln och samiska näringar fortsatt måste kunna bedrivas obehindrat i naturreservatet och att berörda samebyar ska få inflytande i bildandet av naturreservatet. Länsstyrelsen har infört långtgående undantag från föreskrifterna för att inte inskränka renskötselrätten. Länsstyrelsen bedömer därför att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt motverkar rennäringens bedrivande. Samebyar ges möjlighet till inflytande under handläggningen genom konsultationer och föreläggs att yttra sig över förslag till beslut och skötselplan. Samråd ska genomföras med berörda samebyar inför skötselåtgärder som kan påverka renskötseln.

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

SGU önskar att det tydligt ska framgå av reservatsföreskrifterna att kartläggning av berggrund, jordarter och grundvatten som utförs av statlig myndighet ska undantas från A och C-föreskrifterna. Länsstyrelsen instämmer med SGU om att kartläggning av berggrund, jordarter och grundvatten är viktigt för samhället. Vilken påverkan geologisk kartläggning har på naturreservatets naturmiljöer, arter och friluftslivsvärden beror bland annat på metod, samt var och när under året undersökningarna genomförs. Även om många metoder enligt SGU ger obefintlig eller försumbar skada på mark och omgivning, så kan det inte uteslutas att vissa undersökningsåtgärder kan ha negativ påverkan på reservatets naturvärden. Föreskrifterna ska skydda mot åtgärder som kan skada de höga naturvärdena och därmed motverka syftet med reservatet. Det är alltså främst åtgärderna i sig som måste regleras, inte vem som utför dem. Länsstyrelsen ser därför ingen möjlighet att utforma särskilda undantag för statliga myndigheter såsom SGU föreslår.

Uppkommer det behov av att utföra åtgärder för undersökning, kartläggning eller inventering som strider mot naturreservatets föreskrifter finns möjlighet att söka dispens från föreskrifterna.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte. Länsstyrelsen vill påtala att vissa undersökningsåtgärder redan är tillåtna, då de inte strider mot reservatsföreskrifterna. Sådana åtgärder kräver ingen dispens.

Lithologic Opportunities 2 AB

LithOps2 anser att bildande av naturreservatet medför så stora negativa konsekvenser för det allmänna intresset mineralutvinning samt för det enskilda bolaget att de avstyrker förslaget i sin helhet eller där det sammanfaller med beviljat undersökningstillstånd. Om reservatet bildas anser de att ett generellt undantag som tillåter prospektering och mineralutvinning med tillhörande verksamheter behöver införas.

Länsstyrelsen konstaterar att Naankitunturi hyser väldigt höga naturvärden som så långt som möjligt bör skyddas från exploatering som påtagligt kan skada områdets orörda karaktär, värdefulla naturmiljöer och sällsynta och hotade arter. För att områdets naturvärden ska kunna bevaras långsiktigt krävs att det skyddas som naturreservat. Länsstyrelsen konstaterar att reservatsbildningen syftar till att skydda områdets höga naturvärden och bedömer därför att det finns skäl att inrätta naturreservatet.

Samtidigt finns ett stort samhällsintresse för metaller som bland annat krävs för den gröna omställningen. I Naankitunturi berörs ca 76% av naturreservatets areal av gällande undersökningstillstånd. Länsstyrelsen anser det som rimligt att den kunskapsuppbyggnad som prospekteringen utgör, ges förutsättningar att fortsätta även efter att reservatet bildats. Med detta som utgångspunkt har länsstyrelsen eftersträvat en lösning där de höga naturvärdena skyddas samtidigt som prospekteringen får möjlighet att fortgå även efter att naturreservatet bildats.

Prospekteringsarbetens påverkan på naturreservatets naturmiljöer, arter och friluftslivsvärden beror bland annat på metod, var, hur ofta och när under året undersökningarna genomförs. Vilka skadeförebyggande åtgärder som vidtas har också betydelse. Länsstyrelsen bedömer att vissa typer av prospekteringsverksamhet i naturreservatet kan förväntas ha negativ påverkan på naturreservatets naturvärden, medan andra åtgärder kopplade till prospektering åtminstone delvis går att förena med ett bevarande av områdets naturvärden. För att skydda den värdefulla naturmiljön i

naturreservatet är det av stor vikt att dessa undersökningar och eventuell tillhörande terrängkörning genomförs på ett sätt som innebär minsta möjliga skada på områdets värdefulla och känsliga naturmiljö.

Som en följd av avvägningen mellan naturvårdsintresset och samhällets behov av metaller och mineraler har Länsstyrelsen infört en föreskrift med tillståndsplikt för undersökningsarbete enligt gällande minerallagstiftning. Tillståndsplikt i ett reservatsbeslut innebär att länsstyrelsen anser att en åtgärd kan få utföras, åtminstone i viss omfattning, men att det kan finnas behov av särskilda krav på utformning, lokalisering m.m. Genom ett tillståndsförfarande blir ett undersökningstillstånd realiserbart även i den delen av undersökningsområdet som berörs av naturreservatet. Tillståndsförfarandet säkerställer även att syftet med naturreservatet uppnås i det fall det blir aktuellt att genomföra geologiska undersökningar i området. Tillståndsplikten utformas som A-föreskrifter (A 15 och A 16) och anger att det med länsstyrelsens tillstånd är tillåtet att bedriva undersökningsarbete enligt minerallagen (1991:45), samt terrängkörning i enlighet med 1 § andra stycket punkt 7 i terrängkörningsförordningen (1978:594) i syfte att genomföra nödvändiga transporter i samband med undersökningsarbete. Föreskriftsområdet redovisas i Bilaga 4 och omfattar undersökningstillståndet Maunuvaara 101, där det överlappar med naturreservatet.

Vad gäller eventuell framtida mineralutvinning konstaterar länsstyrelsen att det inte är möjligt att göra någon vägning mellan intressena naturvård och eventuell mineralutvinning så länge ingen substantiell information finns tillgänglig. Det är känt att naturvärdena är höga i området. Däremot finns ingen kunskap för samma område om huruvida brytning av mineraler är företags- eller samhällsekonomiskt motiverad. Länsstyrelsen anser inte att de underlag som hittills presenterats är tillräckliga för att motivera införandet av ett undantag för mineralutvinning. Vidare bedömer länsstyrelsen att ett undantag för gruvverksamhet inte är förenligt med naturreservatets syfte. Länsstyrelsen anser att i det fall en brytvärd fyndighet kan påvisas i ett senare skede så är det då avvägningen bör ske om huruvida bevarandet av naturvärdena på platsen eller mineralbrytning är det som ger mest samhällsnytta. Det finns i dag inte tillräckliga underlag för att bedöma områdets samhällsnytta utifrån dess malmpotential.

LithOps2 framför att det inte tydligt framgår om föreskrifterna endast gäller inom reservatets gränser eller om föreskrifterna är avsedda att få inverkan även på åtgärder som genomförs utanför reservatet. Reservatsföreskrifterna gäller enbart innanför reservatets gränser. Länsstyrelsen vill dock upplysa om att Natura 2000 områden, som Torneälven är en del av, inte har några fastställda gränser vid en prövning. Området som provas är det område där verksamheten kan orsaka betydande negativ påverkan på naturmiljön.

Länsstyrelsen bedömer att den avvägning som gjorts mellan de båda allmänna intressena naturvård och mineralutvinning i detta ärende både är tillräcklig och väl underbyggd. Den sammanvägda bedömningen är att i detta fall väger de kända naturvärdena tyngre än de relativt okända mineralförekomsterna. LithOps2 påpekar också att förslaget innebär ett åsidosättande av proportionalitetsprincipen enligt 7 kap. 25 § MB. Även i detta fall bedömer länsstyrelsen att naturvårdsintresset väger tyngre än bolagets enskilda intresse.

Staten har gjort stora investeringar för att möjliggöra bildandet av Naankitunturi naturreservat. Länsstyrelsen konstaterar att ett naturreservatsbeslut behöver fattas snarast, dels för att säkra statens investering, dels för att länsstyrelsen ska kunna följa regeringsuppdraget att skydda värdefulla statliga skogar ovan och i nära anslutning till gränsen för fjällnära skog (M2022/01240).

Konsekvensutredning

Enligt 3 och 5-7 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar ska en myndighet inför beslut om föreskrifter eller allmänna råd så tidigt som möjligt utreda ordningsföreskrifternas kostnadsmässiga och övriga konsekvenser. Förordningen tar sikte på sådana föreskrifter som följer av 8 kap. regeringsformen (1974:152). Det är därmed endast ordningsföreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, de s.k. C-föreskrifterna, som omfattas av bestämmelserna. Beslut om inskränkningar enligt 7 kap. 5-6 §§ miljöbalken, de s.k. A- och B-föreskrifterna, omfattas alltså inte av förordningen och någon konsekvensutredning behöver därför inte tas fram för dessa delar.

Enligt 4 § samma förordning får myndigheten göra ett undantag från regeln om den bedömer att det saknas skäl att genomföra en

konsekvensutredning. Länsstyrelsen bedömer att ordningsföreskrifterna behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet. Föreskrifternas konsekvenser för allmänheten eller i övrigt bedöms vara så små att en särskild konsekvensutredning inte behöver upprättas.

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn: Naankitunturi naturreservat

Kommun: Kiruna

Lägesbeskrivning: 12 km SO om Vittangi

Fastigheter: Parakka 26:9, Sveaskog

Samfälligheter: Merasjärvi S:7

Natura 2000: SE 0820430, Torne och Kalix älvsystem

Sameby: Gabna

Förvaltare: Länsstyrelsen

Area: ca 1421 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 1043 ha, varav produktiv skog ca 781 ha

Våtmark ca 195 ha

Sjöar och vattendrag ca 40 ha

Övrig mark ca 143 ha

Beskrivning av området

Reservatsområdet ligger ca 12 km sydost om Vittangi och utgörs av lågfjället Naankitunturi, skogsbergen Paloleuska och Penikkavara med skog-, sjö- och myrmosaik i mellanliggande lägre delar. Hela området är tydligt brandpåverkat och kännetecknas av lövrika skogar med en anseelig mängd tallöverståndare. Mellan höjdlägena är miljön mosaikartad, med en ofta diffus övergång mellan gles skog och öppen våtmark. Delar av Natura-2000 området Torne och Kalix älvsystem, med vattendraget Maunukaisenjoki samt sjöarna

Maunukaisenjärvi, Paanisenjärvi samt en mindre tjärn, ingår i reservatet.

Lågfjället Naankitunturis sluttningar täcks nästan uteslutande av lågproduktiv granskog med rikligt inslag av björk. På norr- och västsidan är sluttningarna branta, medan det i öster och söder finns flacka delar mellan de brantare partierna. På den flackare östsidan finns ett tydligt inslag av tall. Trots spår av äldre plockhuggning är skogen i stora delar urskogsartad med gott om gamla träd (200-300 år), samt död ved. Notering av den krävande vedsvampen gräddticka finns i området. Brandpåverkan har genererat stora mängder lövträd, främst björk men även asp och sälg. Från sälg finns den rödlistade och fridlysta vedsvampen doftticka noterad. Västsidans nedre sluttning är delvis påverkad av plockhuggning och även sentida avverkning där mycket löv lämnats.

Det långsmala berget Paloleuska har en brant, delvis stupande, nordostsida samt två mindre raviner på var sida om toppen. Skogen är talldominerad med inslag av gran och löv och är tydligt brandpräglad med rikligt inslag av spärrgreniga gamla tallar med pansarbark. I söder är skogen urskogsartad medan övriga delar är påverkade av plockhuggning. I stora delar finns gott om död ved samt inslag av riktigt gamla tallar. Flera av tallnurskogens karaktärsarter finns noterade, bland annat fläckporing, vitplätt, smalfotad taggsvamp, blå taggsvamp och spår av reliktbock.

Toppen av berget Pennikavaara består av berg i dagen och saknar nästan helt växtlighet. På bergets sluttningar växer gran- och tallskogar där björk, asp och sälg förekommer rikligt som en följd av upprepade bränder. Många gamla överståndare av gran och tall har brandljud från senaste brandtillfället och träden har ofta en anseelig diameter. Generellt är påverkansgraden av mänsklig aktivitet låg och stora delar av området är urskogsartade. Död ved förekommer spritt i området i form av gamla rötbrutna gran- och lövlågor, samt som torrträd.

Myr-, sjö- och skogsmosaiken mellan höjdlägena erbjuder en gynnsam miljö för många krävande arter. Hög och jämn luftfuktighet i kombination med riklig förekomst av gamla träd och död ved karaktäriserar området. Naturskogsdynamiken är påtaglig med noteringar av arter som behöver kontinuitet av död ved, till exempel doftskinn, violmussling, ullticka och rosenticka. Inslaget av värdefulla lövträd gynnar också artrikedomen, med förekomst av

bland annat doftticka och skrovellav. Vattendraget Maunukaisenjoki och sjöarna Maunukaisenjärvi, Paanisenjärvi samt en mindre tjärn ingår alla i Torne och Kalix älvsystem och är klassade som särskilt värdefulla vatten av Naturvårdsverket.

Hela reservatet har en påtaglig brandhistorik. Brandljud förekommer både i tallar och granar. Det rika inslaget av löv är en följd av upprepade bränder historiskt. Brukningshistoriken varierar i området. Delar av skogsmarken är urskogsartad och har få eller inga tecken på brukande. Andra delar är delvis påverkade av plockhuggning och viss upparbetning av vindfällan. Mindre delar av Naankitunturis västsluttning har påverkats av sentida avverkning. Våtmarker, vattendrag och sjöar har en hög grad av naturlighet och förefaller tämligen orörda.

Norra delen av reservatet utgör renbetesland och nyttjas av Gabna sameby.

Naankitunturi naturreservat är ett värdefullt område för rörligt friluftsliv. Området är lättillgängligt med flera vägar in i området. En skoterled går genom delar av reservatet. Besökare bjuds på stora vidder med vildmarkskaraktär.

Information

Detta beslut ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidningar.

Länsstyrelsen ska enligt 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) utöva operativ tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ MB gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. MB kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ MB vid vite förelägga om rättelse.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också generella bestämmelser till skydd för naturmiljön enligt annan lagstiftning.

Vid åtgärder som väsentligen kan ändra naturmiljön och som inte omfattas av förbud enligt naturreservatets föreskrifter ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB. Exempel på sådana större åtgärder är trädsäkring, fällning av fler än enstaka träd, fällning av grova eller särskilt skyddsvärda träd, flytt av liggande döda träd, uppförande av anläggningar och större markanläggningar, terrängkörning som riskerar körsador eller störning av känsliga vattendrag, byte av vägtrummor, dikesrensning, rensning efter omfattande stormfällning.

Länsstyrelsen upplyser om att åtgärder som omfattas av renskötselrätten inte förbjuds av föreskrifterna. I vissa fall uppstår krav på tillstånd, respektive samrådspikt för att säkerställa att åtgärderna inte går emot reservatets syfte.

Delar av naturreservatet ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000. Verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom Natura 2000-områden kräver tillstånd enligt 7 kap. 28a – 29 b §§ MB.

Ni kan överklaga beslutet

Se Bilaga 1 med överklagandehänvisning.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § MB, vilka gäller omedelbart.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lotta Finstorp med naturvårdshandläggare Alexandra Lindmark som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Per-Anders Jonsson och jurist Elin Winnberg Bergström medverkat.

Bilagor:

1. Överklagandehänvisning
2. Karta över reservatet
3. Översiktskarta
4. Område som avses i föreskrift A15 och A16
5. Skötselplan

Ni kan överklaga beslutet hos regeringen

Om ni inte är nöjda med Länsstyrelsens beslut, kan ni skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar ni beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska ni lämna eller skicka er skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Norrbotten antingen via e-post; norrbotten@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Norrbotten, 971 86 Luleå.

Tiden för överklagande

Ert överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag ni fick del av beslutet. Ni anses ha fått del av beslutet den dag det kungörs i ortstidning. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ert överklagande kan ni be att få ytterligare tid till att utveckla era synpunkter och skälen till att ni överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Parter som företräder det allmänna ska ha kommit in med sitt överklagande **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

Ert överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som ni överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur ni vill att beslutet ska ändras.
- Varför ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Om ni har handlingar som ni anser stödjer er överklagan så bör ni bifoga kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om ni behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om ni anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt er ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver ni veta mer?

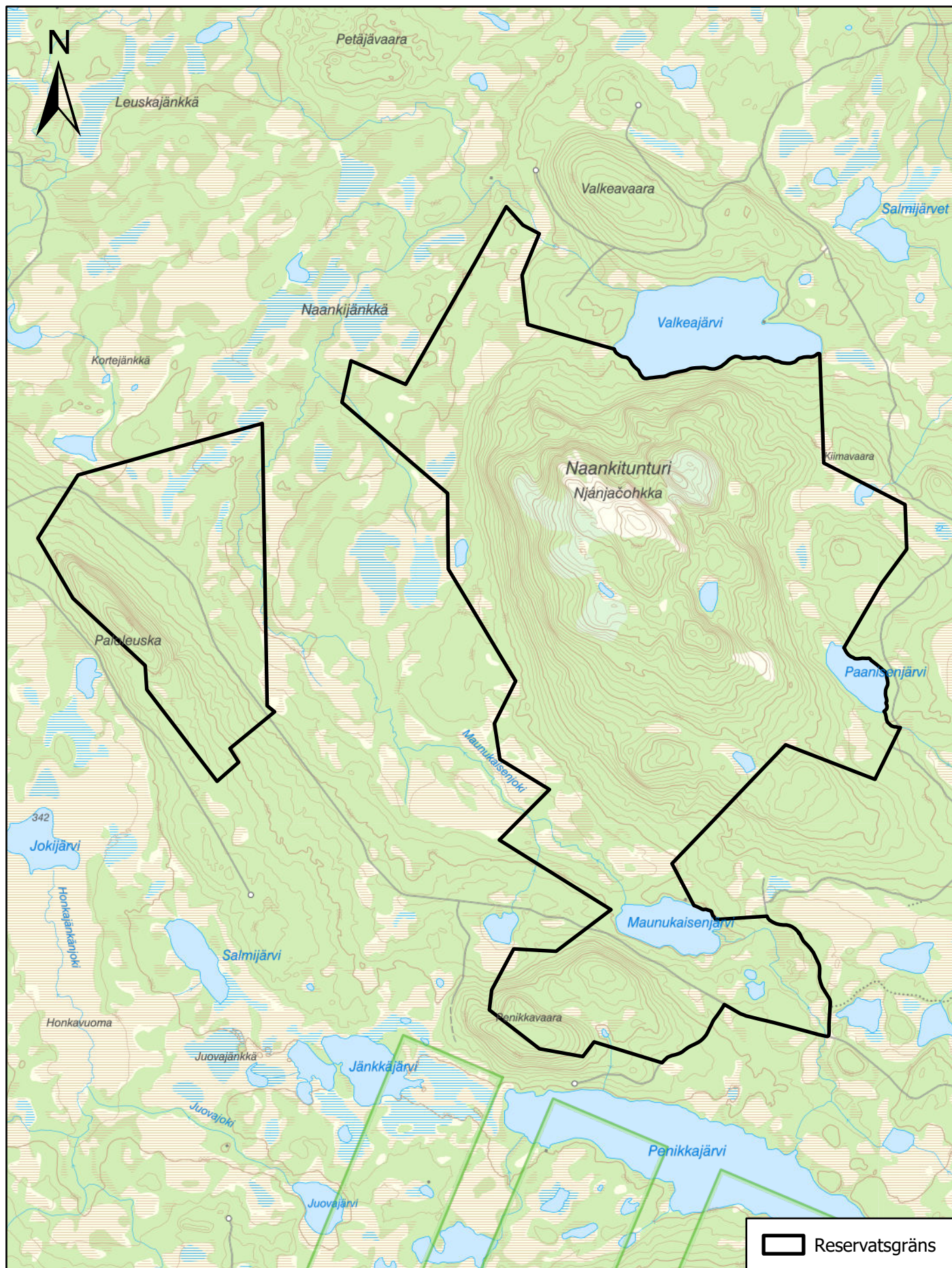
Har ni ytterligare frågor kan ni kontakta Länsstyrelsen via e-post norrbotten@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-225 50 00. Ange ärendets diarienummer.

Naankitunturi naturreservat

Areal: ca 1421 ha

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:36 000

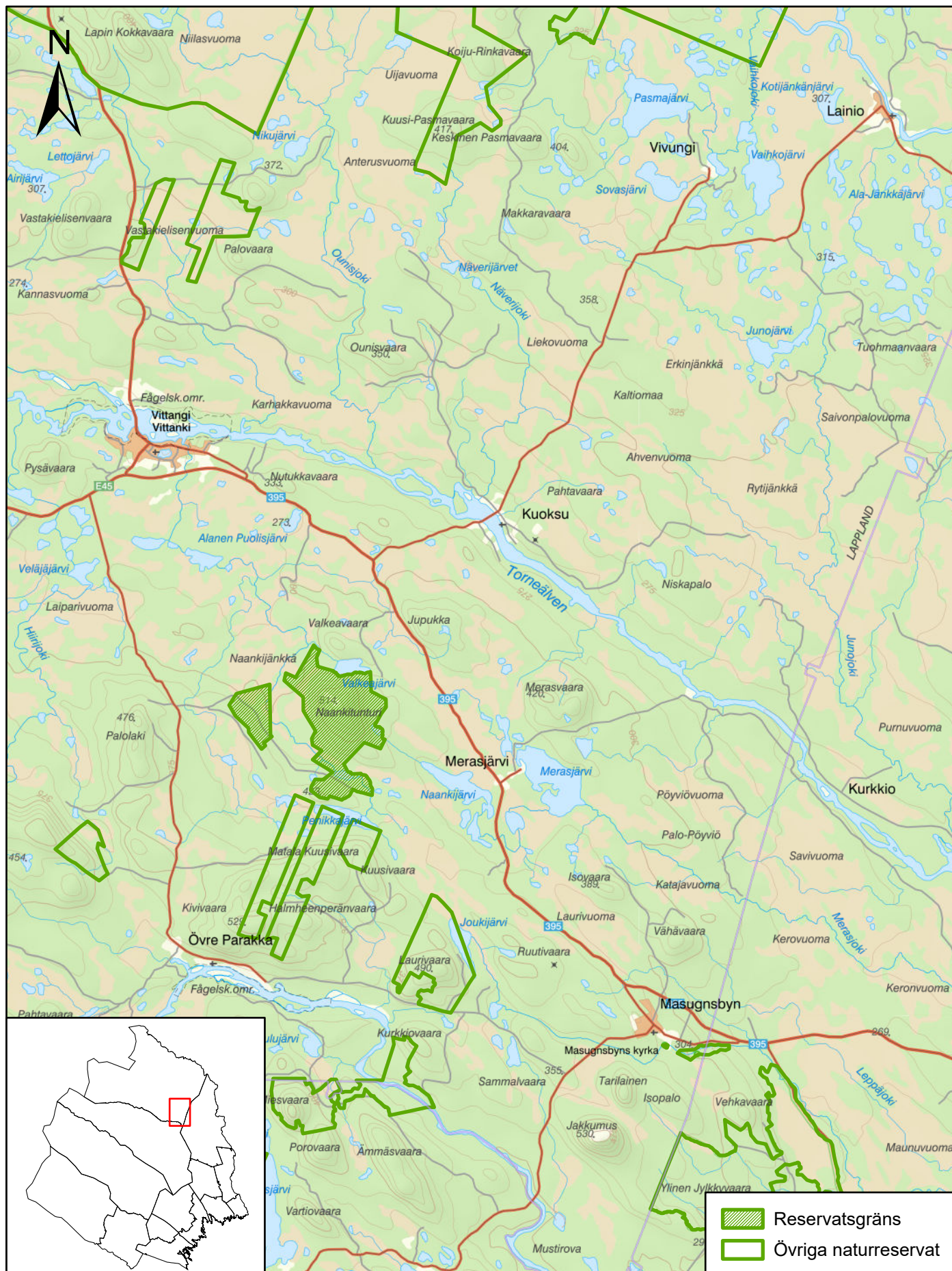
Naankitunturi naturreservat

Kiruna kommun

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:200 000

0 4 8 16 km

Naankitunturi naturreservat

Område som avses i föreskrift A15 och A16

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:36 000

